

PLATFORMA ZA GRAĐANSKI ANGAŽMAN NA TEMU

Međugeneracijska pravednost

Završno izvješće o savjetovanju – studeni 2025.

*Analizu je provela i izvješće sastavila organizacija Make.org.
Platformu je implementiralo i rasprave moderiralo društvo Open Source Politics.*

SADRŽAJ

Sažetak.....	stranica 3
1. Uvod.....	stranica 4
2. Metodologija.....	stranica 5
3. Pregled.....	stranica 7
4. Iskazi s najviše glasova podrške.....	stranica 8
5. Detaljna analiza.....	stranica 11
Socijalna kohezija i uključenost.....	stranica 11
Demokracija i upravljanje.....	stranica 13
Okolišna i socioekonomska održivost.....	stranica 15
Sustavi skrbi i obrazovanja.....	stranica 19
6. Zaključak.....	stranica 21

SAŽETAK

Kako bi prikupila informacije za izradu Strategije za međugeneracijsku pravednost, Europska komisija pokrenula je na **Platformi za građanski angažman** višjejezično internetsko savjetovanje na temu **međugeneracijske pravednosti**, koje je trajalo od **veljače do studenog 2025.** Proces se sastojao od četiri faze. U *fazi utvrđivanja opsega* (veljača – travanj) utvrđeni su temeljni uzroci problema u području međugeneracijske pravednosti, a nakon toga uslijedila je *izgradnja vizije* (lipanj – srpanj), zatim razrada *strateških ideja* (kolovoz – listopad) i naposljetku *zajedničko stvaranje Strategije za međugeneracijsku pravednost* (listopad – studeni).

U sve četiri faze na Platformi za građanski angažman prikupljeni su razni iskazi iz cijelog EU-a, odnosno mišljenja građana o ključnim pitanjima u području međugeneracijske pravednosti, ali i njihove konkretne i inovativne ideje za bolju komunikaciju među generacijama i dosljedno uvažavanje interesa današnjih i budućih generacija pri donošenju odluka u EU-u.

U ovom izvješću daje se sažeti prikaz internetske rasprave održane od veljače do studenog 2025., podijeljen na četiri široke kategorije i deset konkretnih tema koje se odnose na ključna pitanja međugeneracijske pravednosti.

U okviru savjetovanja sudionici su naglasili da je hitno potrebno stvoriti uključive prostore za dijalog i boriti se protiv diskriminacije, naročito dobne, kako bi se potaknula **međugeneracijska solidarnost**. Pozvali su na **uključivo upravljanje usmjereno na budućnost** u okviru kojeg dugoročno promišljanje postaje dio procesa oblikovanja politika kako bi se odluke donosile uzimajući u obzir interese mlađih i budućih generacija. Sudionici su istaknuli važnost hitnog **djelovanja u području klime** i prelaska na **održive ekonomske modele** u kojima se prednost daje dugoročnoj dobrobiti i poboljšava zapošljavanje mladih. Ukazali su i na potrebu za univerzalnim pristupom **visokokvalitetnim javnim uslugama** tijekom cijelog života i založili se za bolje sustave skrbi, šire priznavanje obitelji i zajednica kao mreža potpore te za reforme obrazovanja koje olakšavaju cjeloživotno učenje.

Ta su područja politike uglavnom dosljedno povezivali sa širim društvenim ciljevima, pri čemu su naglasili da se socijalna kohezija, okolišna i socioekonomska održivost, dugoročno upravljanje i pravedne javne usluge moraju unaprijediti zajedno kako bi se izgradila pravednija, povezanija Europa koja podupire sve generacije.

I. UVOD

Za potporu razvoju **Strategije EU-a za međugeneracijsku pravednost** Europska komisija pokrenula je višezlično internetsko savjetovanje na Platformi za građanski angažman. Uz europski panel građana i građanki o međugeneracijskoj pravednosti, koji je također trajao od **veljače do studenog 2025.**, taj participativni postupak omogućio je građanima i građankama da iznesu svoja mišljenja i ideje i tako pridonesu jačanju solidarnosti među generacijama i zaštiti interesa i dobrobiti sadašnjih i budućih generacija.

Savjetovanje se sastojalo od četiri faze (utvrđivanje opsega, izgradnja vizije, razvoj strateških ideja i zajedničko oblikovanje strategije za međugeneracijsku pravednost), koje su usmjeravale proces od početnog sagledavanja poteškoća do utvrđivanja konkretnih mjera na njegovu kraju. Na platformi za savjetovanje u svim je fazama ukupno prikupljeno **179 iskaza građana**, sa **132 komentara** i **323 glasa podrške**.

U ovom izvješću analiziraju se svi iskazi prikupljeni u tom participativnom postupku, a organizirani su u četiri glavne **kategorije**, utvrđene grupiranjem **tema** o kojima se najviše raspravljalo. To su: (1) socijalna kohezija i uključenost, (2) demokracija i upravljanje, (3) okolišna i socioekonomska održivost i (4) sustavi skrbi i obrazovanja.

Svaka kategorija obuhvaća tri **ključna pitanja** međugeneracijske pravednosti koja su istaknuli sudionici: **kratkoročno promišljanje** (kratkoročni prioriteti u politici i ekonomiji smatraju se preprekama međugeneracijskoj pravednosti), **isključivanje i neravnopravnost** (sudionici smatraju da diskriminacija i neravnopravan pristup onemogućuju ponajprije mladima i starijim osobama da u potpunosti sudjeluju u društvu) te **nedovoljna međugeneracijska solidarnost** (sudionici su objasnili da slabe veze i ograničena potpora među generacijama oslabljuju socijalnu koheziju).

U izvješću se najprije opisuje **metodologija**, a zatim se daje **opći pregled** trendova sudjelovanja i rezultata. Potom se svaka **kategorija detaljno analizira** razradom svih **tema** građana i potkrepljivanjem argumenata oglednim citatima s Platforme za građanski angažman. U završnom poglavlju sažimaju se ishodi savjetovanja i navode kratka promišljanja o njima.

2. METODOLOGIJA

Za analizu sadržaja rasprave o međugeneracijskoj pravednosti na Platformi za građanski angažman¹ primijenjena je metodologija u tri koraka. Taj pristup omogućuje ne samo točno tumačenje iskaza građana nego i smisleno razvrstavanje ideja u klastere i grupe, čime se postiže ravnoteža između tematske usklađenosti i dubine analize.

1. KORAK KVALITATIVNA ANALIZA iskaza i komentara: utvrđene su glavne kategorije iz rasprave. U tu je svrhu analitički tim primijenio tematski, induktivan pristup i svakom iskazu dodijelio tematske oznake. Time je omogućeno utvrđivanje i određivanje prioriteta ključnih tema o kojima su građani raspravljali.

2. KORAK ANALIZA ISKAZA prema kategorijama: ručno provedena kvalitativna analiza. Iskazi su tematski grupirani u tzv. „teme građana” na osnovi učestalosti i relevantnosti tema u svakoj kategoriji.

3. KORAK Razmatranje KOMENTARA I GLASOVA PODRŠKE: dodatno su analizirani iskazi i komentari koji su se smatrali primjerenima, a iskazi koji su osobito relevantni za ilustriranje teme i prikazivanje perspektiva građana posebno su istaknuti.

¹ Svi iskazi dostupni su na internetu među datotekama s otvorenim podacima platforme, koje zainteresirane osobe mogu preuzeti radi dodatne analize.

POJMOVNIK

Sudionik: građanin koji je barem jedanput sudjelovao na platformi i dao iskaz, komentar ili glas podrške.

Iskaz: ideja koju sudionik iznese na platformi.

Komentar: pisana reakcija sudionika na određeni iskaz. Komentari otvaraju raspravu na temelju prvotne teme i omogućuju sudionicima da međusobno komuniciraju.

Glas podrške: glas sudionika koji želi podržati određeni iskaz. Neki iskazi nisu dobili glasove podrške.

Kategorija: naslov pod kojim se grupiraju mišljenja iznesena u velikom broju iskaza.

Tema građana: potkategorija određene kategorije; sastoji se od više iskaza.

3. PREGLED

BROJKE

Ukupno sudjelovanje, od 25. veljače 2025. do 30. studenog 2025.

- **354 041** pregled stranice (za cijelu participativnu platformu)
- **215 000** posjetitelja (za cijelu participativnu platformu)
- **179** iskaza
- **132** komentara
- **323** glasa podrške

KRATAK PREGLED SVIH KATEGORIJA I TEMA GRAĐANA

U tablici ispod nalazi se pregled svih utvrđenih **kategorija** i **tema građana**. Poglavlje 5. (*Detaljna analiza*) sadržava detaljnu analizu svih tema. U tablici je prikazan i ukupan broj iskaza (Σ) koji pripadaju svakoj kategoriji*.

* U mnogim iskazima na Platformi za građanski angažman raspravlja se o širokom spektru tema, stoga se možda odnose na više kategorija. Zbog toga ukupan broj iskaza u tablici može biti veći od stvarnog ukupnog broja.

KATEGORIJE	Σ	TEME GRAĐANA
1. SOCIJALNA KOHEZIJA I UKLJUČENOST	75	1.1. Promicanje međugeneracijske solidarnosti i stvaranje prostora za međugeneracijski dijalog
		1.2. Borba protiv diskriminacije i promicanje ravnopravnosti
2. DEMOKRACIJA I UPRAVLJANJE	59	2.1. Proširenje uključivog sudjelovanja za međugeneracijsko zastupanje
		2.2. Postavljanje dugoročnog i međugeneracijskog promišljanja u središte oblikovanja politika
3. OKOLIŠNA I SOCIOEKONOMSKA ODRŽIVOST	51	3.1. Borba protiv klimatskih promjena kao međugeneracijska odgovornost
		3.2. Promicanje ulaganja usmjerenih na budućnost
		3.3. Poboljšanje uvjeta zapošljavanja mladih
		3.4. Osiguravanje pristojnih životnih uvjeta za sve
4. SUSTAVI SKRBI I OBRAZOVANJA	37	4.1. Jačanje sustava skrbi za sve dobi
		4.2. Proširenje pravednog pristupa kvalitetnom obrazovanju

4. ISKAZI S NAJVIŠE GLASOVA PODRŠKE

Dodatno pojašnjenje: dijelovi citata u ovom odjeljku istaknuti su **podebljanim slovima** radi jasnoće i isticanja.

Maciej – 26 glasova podrške

Naslov: Akcijski plan EU-a za borbu protiv dobne diskriminacije pogodovat će mladima i starijim osobama

Kategorija: **SOCIJALNA KOHEZIJA I UKLJUČENOST**

„Da bismo postigli ‚Uniju ravnopravnosti‘, moramo se **boriti protiv dobne diskriminacije i strukturnih prepreka** koje osobama svih dobi onemogućuju da uživaju u ravnopravnosti tijekom cijelog života. Preispitivanje **diskriminirajućih narativa i praksi**, kao što je dobna diskriminacija, i izmjena socioekonomskih politika na temelju međugeneracijske solidarnosti i pravednosti ključna je za rješavanje problema razlomljenog i fragmentiranog društva i gospodarstva. AGE Platform Europe poziva na uključivanje **dobne ravnopravnosti u sve europske politike i inicijative** kako bi se ispunile sve potrebe i težnje društva koje stari: <https://www.age-platform.eu/areas-of-work/age-equality/>. Riječ je o promicanju pravednosti, uključivanja i kohezije tijekom cijelog života i u svim područjima, uključujući obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i skrb, primjereni dohodak, građansko i političko sudjelovanje itd. Starenje je prilika, tim više u vremenima brojnih kriza. Otpornost i blagostanje mogući su samo u društvu u kojem napreduju osobe svih dobi, u kojem razlike međusobno uvažavamo uz poštovanje i solidarnost. Da bismo postigli dobnu ravnopravnost, potreban je **Akcijski plan EU-a za borbu protiv dobne diskriminacije**. On bi trebao biti sastavni dio Strategije EU-a za međugeneracijsku pravednost, koja se temelji na ljudskim pravima, intersekcionalnosti, ravnopravnosti i solidarnosti unutar generacija i među njima. Trebao bi dovesti do usklađenosti obveza EU-a i država članica s obzirom na jednaka prava za sve dobi i doprinijeti održivom razvoju, konkurentnosti i koheziji.”

Nena – 10 glasova podrške

Naslov: Akcijski plan EU-a za borbu protiv dobne diskriminacije ojačat će međugeneracijsku pravednost

Kategorija: **SOCIJALNA KOHEZIJA I UKLJUČENOST**

„Promicanje **ravnopravnosti u svim dobima** ključno je za postizanje međugeneracijske pravednosti. Dobna diskriminacija jedina je diskriminacija obuhvaćena ugovorima EU-a koja je dosad bila zanemarena u politikama EU-a. Strategija za međugeneracijsku pravednost mora obuhvaćati namjenski **Akcijski plan za borbu protiv dobne diskriminacije**, koji bi predstavljao plan djelovanja za sprečavanje neravnopravnosti tijekom života i poticanje ravnopravnosti mladih i starijih osoba. Narrative koji potiču dobnu diskriminaciju zamijenio bi pristupom utemeljenim na ljudskim pravima te doprinio boljoj provedbi važećeg zakonodavstva protiv

diskriminacije i poboljšanom prikupljanju podataka prema dobi i drugim obilježjima. Akcijski plan podudarati će se s postojećim akcijskim planovima i strategijama EU-a u području ravnopravnosti spolova, invaliditeta, LGBTI+ osoba, Roma i rase te obogatiti interseksijske ambicije EU-a. Cilj te strategije bit će **ukloniti sve prakse dobne diskriminacije** koje pogađaju ljudsko dostojanstvo i ravnopravno uživanje u temeljnim pravima u svakoj dobi te prikupiti potrebne resurse kako bi mladi i starije osobe ostvarili svoj potencijal i imali pun i ravnopravan pristup društvu. Skrenut će pozornost EU-a na sve dulji životni vijek i potrebu za pravednim, uključivim i otpornim društvima za sve generacije. Borba protiv dobne diskriminacije nužnost je s obzirom na ljudska prava, ali i ključ izgradnje otpornijih, uključivijih i pravednijih društava.”

Cristiny – 10 glasova podrške

Naslov: Sklad između sadašnjih i budućih generacija svih dobi uz međusektorsko, dugoročno i participativno upravljanje

Kategorija: **DEMOKRACIJA I UPRAVLJANJE**

„U EU-u u kojem se generacije ujedinjuju u prosperitetno društvo ljudi svih dobi žive u mirnom svijetu s **razvijenim prirodnim okolišem i socioekonomskim sustavima** koji im omogućuju najbolje uvjete za život. Imaju **pristup obrazovanju, hrani i stanovanju**, za mobilnost koriste javni prijevoz i bicikle te se imaju mogućnost zaposliti na radnim mjestima s **primjerenom plaćom** od koje mogu dobro živjeti. Na kraju radnog vijeka imaju mirovinu koja im omogućuje život bez financijskog stresa. Isto će vrijediti i za 50 godina, kad se današnji mladi umirove i na njihovo mjesto dođu njihovi unuci. Sve to zahtijeva postupke oblikovanja politika koji uvažavaju **dugoročne i međusektorske učinke politika** na sadašnje i buduće generacije svih dobi. Da bi se to realiziralo, EU mora primijeniti sredstva i metode kao što su **strateško predviđanje i integrirani modeli** kako bi mogao promišljati dugoročno. Područja politika treba povezati, a običnim ljudima, osobito mladima kao posrednicima za generacije koje još nisu rođene, treba omogućiti da iznesu svoje potrebe, strahove i želje za svijet današnjice i sutrašnjice. Njihovo uključivanje mora biti smisleno i imati stvaran utjecaj na politike. EU može učiti iz primjera institucija za buduće generacije i međugeneracijsku pravednost iz cijelog svijeta i na njima temeljiti svoje djelovanje.”

Lisa – 9 glasova podrške

Naslov: Za ostvarenje međugeneracijske pravednosti potrebna je promjena ekonomskog sustava

Kategorija: **OKOLIŠNA I SOCIOEKONOMSKA ODRŽIVOST**

„O međugeneracijskoj pravednosti ne može se promišljati bez preispitivanja oblika i svrhe našeg ekonomskog sustava. On se mora izmijeniti tako da omogući **dobrobit ljudi i planeta**, sad i u budućnosti. Suvremena ekonomska paradigma potiče kratkoročno promišljanje i govori nam da ekonomija služi kratkoročnim mjerama BDP-a i povećanju materijalnog bogatstva. **Za postavljanje dobrobiti u središte ekonomije i donošenja odluka** potreban je doista dugoročan i preventivan pristup. Međugeneracijska pravednost zaštitila bi mogućnosti i resurse dostupne budućim generacijama i oslobodila ih prepreka aktualnih ekonomskih odluka. Imenovanje

povjerenika EU-a za međugeneracijsku pravednost bilo je važan korak u tom smjeru, ali potrebno je učiniti više kako bi se taj plan jasno povezao s potrebom za promjenama u ekonomskim sustavima. Kao primjer može poslužiti velški Zakon o dobrobiti budućih generacija, u skladu s kojim je sedam sveobuhvatnih ciljeva dobrobiti postalo okosnica donošenja odluka u politici te je definirano pet načina postizanja tih ciljeva koje će provesti vladine agencije, a nadzirati povjerenik za buduće generacije. Važno je znati što u politici treba promijeniti, ali i kako, a u tome može pomoći smisljeno sudjelovanje javnosti u svim fazama oblikovanja politika. To se detaljno objašnjava u Vodiču o osmišljavanju politike za ekonomiju dobrobiti, na temelju načela prikazanih na sljedećoj slici:"

Ilenia – 9 glasova podrške

Naslov: Akcijski plan EU-a za međugeneracijsku i unutargeneracijsku dobrobit

Kategorija: **SOCIJALNA KOHEZIJA I UKLJUČENOST**

„Da bismo stvoriti istinsku ‚Uniju ravnopravnosti‘, moramo se aktivno **boriti protiv dobne diskriminacije** i srušiti prepreke koje osobama svih dobi onemogućuju da uživaju u jednakim pravima i mogućnostima. Dobna diskriminacija utječe na pristup radu, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju te na građanski angažman, jednako kod mladih i starijih osoba. AGE Platform Europe prednjači u pozivima na uključivanje dobne ravnopravnosti u sve politike EU-a (<https://www.age-platform.eu/areas-of-work/age-equality/>) kako bi se ispunile sve potrebe i težnje društva koje stari. **Akcijski plan EU-a za borbu protiv dobne diskriminacije** u tom bi smislu bio temelj Strategije EU-a za međugeneracijsku pravednost. Naime, na temelju ljudskih prava, intersekcionalnosti, ravnopravnosti i solidarnosti unutar generacija i među njima **uveo bi dobnu ravnopravnost u sva područje politike** te obrazovanjem i javnim kampanjama suzbio negativne stereotipe, dok bi starijim osobama omogućio da aktivno uživaju svoja prava. Osim toga, poticao bi međugeneracijske programe, ojačao pravnu zaštitu i podržao istraživanja radi oblikovanja učinkovitih politika. Koristeći stručnost platforme AGE Platform Europe i inovativne pristupe istraživanja EU-a, kao što je projekt FutuRes (<https://futu-res.eu/>), EU starenje može pretvoriti u priliku za izgradnju otpornog, uključivog društva u kojem napreduju svi ljudi bez obzira na dob.”

5. DETALJNA ANALIZA

U sljedećem se poglavlju detaljnije analiziraju sve četiri kategorije. U svakoj se kategoriji zasebno analiziraju pojedine teme građana i objedinjuju razni aspekti iskaza. Uključeni su i relevantni iskazi kako bi se oprimjerile te teme i pružili detaljniji uvidi.

1. KATEGORIJA: SOCIJALNA KOHEZIJA I UKLJUČENOST

Ta kategorija usmjerena je na poboljšanje međugeneracijskih odnosa, što se nastoji postići poticanjem dijaloga i solidarnosti među generacijama te borbom protiv dobne i drugih oblika diskriminacije u korist ravnopravnosti i socijalne kohezije.

Tema građana 1.1.: Promicanje međugeneracijske solidarnosti i stvaranje prostora za međugeneracijski dijalog

ANALIZA teme

Iskazi pozivaju na premošćivanje generacijskih razlika i smanjenje polarizacije uz promicanje smislene međugeneracijske suradnje i zajedničkog stvaranja. Sudionici ističu stvaranje okruženja i prostora kao što su kulturni centri, zajedničko stanovanje i međugeneracijski projekti za olakšavanje dijaloga i interakcija među svim dobnim skupinama. Takve inicijative, među kojima su mentorski projekti i zajedničke aktivnosti zajednice, mogu stvoriti empatiju i uzajamno razumijevanje, potaknuti međugeneracijsku solidarnost i poduprijeti razvoj trajnih mreža za suradnju i potporu.

Izdvojeni ISKAZI

Friederike, 4 glasa podrške

„U međugeneracijski pravednom društvu različite generacije moraju surađivati kako bi riješile probleme današnjice, ali i oblikovale održivu budućnost. Da bismo to postigli, trebaju nam smislene prilike za međugeneracijski dijalog koji će okupiti osobe svih dobi kako bi razmijenile ideje i bolje razumjele što ih zabrinjava.“

Öndercan, 0 glasova podrške

„Inicijative zajednice, kao što su lokalne radionice za sudjelovanje, međugeneracijski kulturni centri i suradničko urbano planiranje, platforme su za smislenu razmjenu ideja. Takvi prostori građanima omogućuju da podijele svoja iskustva i oblikuju politike koje uzimaju u obzir raznolike potrebe generacija. Međutim, pravednost se ne postiže samim okupljanjem generacija, već se potrebno pozabaviti i regionalnim nejednakostima i strukturnim razlikama.”

Tema građana 1.2.: Borba protiv diskriminacije i promicanje ravnopravnosti

ANALIZA teme

Građani često traže mjere za borbu protiv diskriminacije i promicanje ravnopravnosti. Sudionici ističu potrebu za borbom protiv svih oblika diskriminacije, a posebno dobne, kako bi svi imali jednaka prava i mogućnosti. Ističu i važnost poticanja pozitivnih narativa i suzbijanja stereotipa te aktivno preispituju negativne prikaze mladih i starijih osoba u medijima i javnom diskursu. Ta se nastojanja smatraju ključnima za poticanje socijalne kohezije, uzajamnog poštovanja i međugeneracijske pravednosti.

Izdvojeni ISKAZI

Nena, 10 glasova podrške

„Promicanje ravnopravnosti u svim dobima ključno je za postizanje međugeneracijske pravednosti. Dobna diskriminacija jedina je diskriminacija obuhvaćena ugovorima EU-a koja je dosad bila zanemarena u politikama EU-a. Strategija za međugeneracijsku pravednost mora obuhvaćati namjenski Akcijski plan za borbu protiv dobne diskriminacije, koji bi predstavljao plan djelovanja za sprečavanje neravnopravnosti tijekom života i poticanje ravnopravnosti mladih i starijih osoba.

Sarah, 5 glasova podrške

„Unija koja se temelji na ravnopravnosti mora podupirati svoje građane svih dobi tijekom njihova života. Međutim, dobna diskriminacija stvara znatne prepreke koje starijim osobama onemogućuju puno sudjelovanje u poslovnom životu i društvu, što pogoršava ekonomske poteškoće i uzrokuje siromaštvo. Borbom protiv tih diskriminirajućih praksi i promicanjem solidarnosti među generacijama društvo možemo učiniti uključivim i pravednim te potaknuti održiviji rast i konkurentnije i povezanije gospodarstvo.”

2. KATEGORIJA: DEMOKRACIJA I UPRAVLJANJE

Ta kategorija usmjerena je na poboljšanje sudjelovanja i zastupanja svih generacija u našim demokratskim sustavima te zamjenu kratkoročnog promišljanja dugoročnim, međugeneracijskim donošenjem odluka u svim područjima politike.

Tema građana 2.1.: Proširenje uključivog sudjelovanja za međugeneracijsko zastupanje

ANALIZA teme

Sudionici Platforme za građanski angažman ističu da je za poticanje međugeneracijske pravednosti važno proširiti demokratsko sudjelovanje i zastupanje kako bi sve dobne skupine mogle doprinosti političkim raspravama. U tu svrhu predlažu, među ostalim, osnivanje vijeća mladih, savjetodavnih odbora starijih građana i međugeneracijskih foruma te uključivanje što većeg broja osoba tako što će se sniziti dobna granica za glasanje, promicati komunikacija s marginaliziranim zajednicama i osigurati pristupačni i uključivi participativni prostori. Sudionici ističu i potrebu da se tim participativnim platformama omogući da smisleno doprinose donošenju odluka kako bi svi glasovi doista imali težinu i važnost.

Izdvojeni ISKAZI

William, 7 glasova podrške

„Kontinuirani međugeneracijski dijalog trebalo bi poticati u posebnim demokratskim prostorima. Osnivanje skupština građana na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini (prema primjeru francuske Građanske konvencije o klimi) omogućilo bi osobama svih dobi i podrijetla da zajedno odlučuju o najvažnijim društvenim problemima, kao što su ekološka tranzicija, stanovanje i digitalno uključivanje. Te skupštine moraju imati stvaran utjecaj na javno donošenje odluka i pomoći stvaranju snažnijeg osjećaja zajedništva uz uzajamno razumijevanje i zajedničku odgovornost.”

Panayiota, 0 glasova podrške

„Kako bi se ojačala inicijativa Europske komisije za međugeneracijsku pravednost i demokratsku održivost, predlažem osnivanje europskog međugeneracijskog građanskog foruma kao stalnog participativnog i savjetodavnog mehanizma u okviru upravljanja EU-a. Njegova bi svrha bila sustavno integrirati dugoročne interese svih generacija, pa i onih koje još nisu rođene, u oblikovanje politika. Okupljao bi mlade, starije odrasle osobe, organizacije civilnog društva i stručnjake radi pružanja strukturiranog doprinosa strategijama i

zakonodavnim prijedlozima EU-a. Doprinio bi razvoju i praćenju indeksa međugeneracijske pravednosti i pomogao EU-u da procijeni dugoročne društvene, ekonomske i okolišne učinke svojih politika. Također bi služio kao središte znanja i dobrih praksi te podupirao lokalne i regionalne vlasti u primjeni međugeneracijskih pristupa i dijeljenju inovativnih modela iz svih država članica. Takav bi mehanizam ojačao usklađenost politika između kratkoročnih političkih ciklusa i dugoročnih društvenih potreba, poboljšao demokratsku legitimnost uključivim zastupanjem te poticao solidarnost među generacijama. Osnivanje takvog foruma smjestilo bi međugeneracijsku pravednost u središte europskih vrijednosti i pomoglo da aktualne odluke ne ugrožavaju prilike za buduće generacije.”

Tema građana 2.2.: Postavljanje dugoročnog i međugeneracijskog promišljanja u središte oblikovanja politika

ANALIZA teme

Sudionici na Platformi za građanski angažman ističu da je za odmak od kratkoročnog promišljanja na institucionalnoj razini važno u sva područja politike integrirati dugoročne perspektive usmjerene na budućnost. To uključuje procjenu međugeneracijskog utjecaja odluka i ugradnju održivosti, pravednosti i odgovornosti u postupke upravljanja. Sudionici predlažu i institucionalizaciju predviđanja i odgovornosti prema budućim generacijama, što bi se moglo postići jačanjem uloge povjerenika za međugeneracijsku pravednost i izradom proračuna u kojem se jasno vodi računa o interesima budućih generacija kako bi potrebe mladih i budućih generacija bile pod stalnom zaštitom u svim područjima politike.

Izdvojeni ISKAZI

Christiny, 9 glasova podrške

„To zahtijeva postupke oblikovanja politike koji uvažavaju dugoročne i međusektorske učinke politika na sadašnje i buduće generacije svih dobi. Da bi se to realiziralo, EU mora primijeniti sredstva i metode kao što su strateško predviđanje i integrirani modeli kako bi mogao promišljati dugoročno.”

Кирило, 0 glasova podrške

„Europska unija međugeneracijsku pravednost mora postaviti u središte oblikovanja politika. Političke odluke prečesto služe kratkoročnim interesima, a zanemaruju dugotrajne posljedice s kojima će se morati suočiti današnja mladež i buduće generacije. Bilo da je riječ o klimatskim promjenama i javnom dugu ili regulaciji digitalnih tehnologija i demokratskih promjena, teret na leđima mladih Europljana sve je veći. Trebaju nam politike koje prednost daju održivosti, pravednosti i uključenosti. Procjene budućeg učinka treba uvesti za sve važne propise EU-a kako bi se uzela u obzir prava onih koji još nisu rođeni. Klimatsku politiku treba ubrzati uz veći

angažman mladih, a javna potrošnja trebala bi se temeljiti na dugoročnoj odgovornosti, a ne kratkoročnoj dobiti.”

3. KATEGORIJA: OKOLIŠNA I SOCIOEKONOMSKA ODRŽIVOST

U prvom su planu te kategorije klimatske promjene kao središnja prepreka međugeneracijski pravednoj budućnosti. Istražuje se kako potaknuti ponašanje u ekonomiji usmjereno na budućnost. Iskazi se odnose i na održivost zapošljavanja mladih te ističu važnost pristojnih životnih uvjeta za sve.

Tema građana 3.1.: Borba protiv klimatskih promjena kao međugeneracijska odgovornost

ANALIZA teme

Sudionici se slažu da su klimatske promjene znatna prijetnja međugeneracijskoj pravednosti jer će vjerojatno ostaviti nerazmjerno veće posljedice na mlađe i buduće generacije. U iskazima ističu da su hitne i učinkovite mjere za borbu protiv klimatskih promjena, uključujući mjere kao što su dekarbonizacija gospodarstva i ulaganje u prijevoz bez štetnog utjecaja na klimu, temeljna međugeneracijska odgovornost. Sudionici naglašavaju i potrebu za međusektorskim, uključivim i participativnim pristupom koji uključuje sve dobne skupine kako bi se provela održiva tranzicija na svim razinama i potaknuo zajednički osjećaj odgovornosti.

Izdvojeni ISKAZI

Revo Prosperidad Sostenible, 4 glasa podrške

„Povjerenik za međugeneracijsku pravednost mora se pobrinuti da buduće generacije uživaju u što manje štetnoj klimi i zato je nužno da politike povjerenika odgovornih za pojedine sektore koji svojim djelovanjem ili propustom mogu utjecati na dekarbonizaciju ne onemoguće ili ne odgode proces dekarbonizacije gospodarstva EU-a. Povjerenik za međugeneracijsku pravednost pratit će aktivnosti Europske komisije i davati prijedloge za poboljšanje ili upozoravati ako je djelovanje u suprotnosti s ciljevima dekarbonizacije i održivosti općenito.”

Valeriia, 2 glasa podrške

„Klimatska politika područje je u kojem se što prije trebamo početi baviti međugeneracijskom pravednošću. Klimatske promjene primjer su razornih dugotrajnih posljedica kratkoročnih

odluka koji treba što prije riješiti. Međutim, mladi koji će najduže živjeti s tim posljedicama često su isključeni iz oblikovanja politika koje su na to usmjerene. Trebamo jasne promjene u klimatskoj strategiji EU-a: dugoročni utjecaj mora imati prednost pred neposrednim političkim ili gospodarskim koristima.”

Tema građana 3.2.: Promicanje ulaganja usmjerenih na budućnost

ANALIZA teme

Osim na borbu protiv klimatskih promjena sudionici pozivaju i na promicanje ulaganja usmjerenih na budućnost kako bi se poboljšala međugeneracijska pravednost. Zalažu se za razmatranje alternativnih ekonomskih modela koji potiču dugoročno promišljanje, uravnoteženje ekološke održivosti, socijalnu jednakost i ekonomsku otpornost umjesto isključivog usmjeravanja na BDP. Ističu važnost uključivanja svih generacija u oblikovanje tih gospodarskih tranzicija radi poticanja zajedničke odgovornosti i postizanja održive socijalne kohezije.

Izdvojeni ISKAZI

Katy, 4 glasa podrške

„Kako bi se postigla istinska međugeneracijska pravednost, moramo se odmaknuti od ekonomskih modela koji se temelje na beskonačnom rastu. Europski pristup koji se ne temelji samo na rastu potvrđuje da se blagostanje ne može stvoriti prekomjernim iskorištavanjem resursa, uništavanjem okoliša, produbljivanjem nejednakosti i podcjenjivanjem neplaćenog rada u području skrbi. Sve navedeno ugrožava dobrobit budućih generacija. Istinska međugeneracijska pravda znači život u skladu s ograničenjima planeta i pravednu raspodjelu resursa tijekom vremena. Za to se potrebno odmaknuti od rasta BDP-a kao primarnog cilja te postaviti dobrobit i skrb u središte ciljeva politike. U javnim ulaganjima prednost treba dati socijalnoj i ekološkoj otpornosti, uključujući poslove skrbi, obrazovanje i prilagodbu klimatskim promjenama, a ne rastu koji je sam sebi svrha.”

Silvia, 1 glas podrške

„Ekonomija dobrobiti transformativni je model koji omogućuje rasterećenje budućih generacija od posljedica odluka donesenih danas. Neodrživ ekonomski rast često uzrokuje dugoročne društvene, zdravstvene i okolišne troškove te ugrožava dobrobit današnjih i budućih generacija, kao i održivosti našeg planeta. Ekonomija dobrobiti ne gleda više na BDP kao na jedinu mjeru napretka, već uzima u obzir pokazatelje kao što su mentalno i tjelesno zdravlje, okolišna održivost i socijalna jednakost. Uključivanje ekonomije dobrobiti u donošenje odluka u EU-u pomoći će u lakšem rješavanju trenutačnih problema te zaštititi potrebe i prava budućih generacija.”

Tema građana 3.3.: Poboljšanje uvjeta zapošljavanja mladih

ANALIZA teme

Sudionici Platforme za građanski angažman smatraju da su jednake gospodarske mogućnosti ključne za međugeneracijsku pravednost. U skladu s tim zalažu se za poboljšanje uvjeta zapošljavanja mladih, olakšavanje prelaska iz obrazovanja i osposobljavanja na tržište rada te jačanje veza između obrazovanja, osposobljavanja i industrije. Osim toga, pozivaju na pravedne i uključive prakse zapošljavanja i uklanjanje prepreka zapošljavanju kako bi svi mladi imali jednake mogućnosti.

Izdvojeni ISKAZI

Daniela, 5 glasova podrške

„Širenje pristupa obrazovanju neodvojivo je od programa mentorstva koji povezuju studente i iskusne profesionalce i mogućnosti za cjeloživotno učenje za starije odrasle osobe. Ulaganja bi trebala omogućiti ranu i održivu potporu mladima u nepovoljnom položaju, ali i uzeti u obzir doprinose starijih osoba u stvaranju pravednijeg i uključivijeg društva. Poticanjem suradnje i zajedničkih mogućnosti EU može omogućiti istinsku socijalnu mobilnost i pobrinuti se da sve generacije uživaju u blagostanju.”

Mirela, 2 glasa podrške

„U generacijskoj sadašnjosti i budućnosti mladi bi trebali imati pravedan pristup svijetu rada nakon studiranja, osposobljavanja itd. Zašto mlade, kvalitetno obrazovane odrasle osobe teško stječu uporište u profesionalnom životu? Zašto je proces samozapošljavanja dugo nemoguć unatoč kvalitetnom obrazovanju i nebrojenim plaćenim ili neplaćenim pripravništvima, volontiranjima, diplomama? Zašto brojna sveučilišta nisu povezana s industrijom? Zašto se naučnici za radna mjesta natječu s osobama s diplomom i koja je razina obrazovanja doista „odgovarajuća“?”

Tema građana 3.4.: Osiguravanje pristojnih životnih uvjeta za sve

ANALIZA teme

Sudionici Platforme za građanski angažman smatraju da je siguran i primjeren životni standard za sve generacije ključan kako bi se postigla međugeneracijska pravednost. U vezi s tim ističu važnost pristupa priuštivom, kvalitetnom stanovanju, poboljšanja osnovnih usluga i rješavanja društvenih nejednakosti.

Izdvojeni ISKAZI

Duarte, 0 glasova podrške

„Međugeneracijska pravednost u Europi sve je više u opasnosti. Mladi se suočavaju s rastućim troškovima života, nepriuštivim stanovanjem i sve većom financijskom nesigurnošću. U tom okruženju studenti su posebna skupina zbog ranjivosti koje su izravno povezane s njihovom

mogućnošću da pristupe obrazovanju i završe ga. Energetsko siromaštvo, nekvalitetno stanovanje i nedostatni sustavi potpore pogoršavaju životne uvjete studenata, ali i njihovo pravo na učenje i puno sudjelovanje u društvu. (...) Pravedan europski pristup zahtijeva velika javna ulaganja u pristupačno visoko obrazovanje, priuštivo i održivo stanovanje za studente, primjerene stipendije i usluge potpore kako bi se studenti zaštitili od siromaštva. Politike u području stanovanja, klimatske tranzicije i socijalne zaštite moraju uzeti u obzir stvarnost u kojoj žive mladi i studenti. Međugeneracijska pravednost znači da današnja mladež, a osobito studenti, ne smiju biti nerazmjerno opterećeni.”

Diana, 0 glasova podrške

„Govorimo o pravednosti, zajedničkom razmišljanju, integraciji itd. Mladi imaju toliko toga zajedničkog sa starijim osobama. To uključuje i siromaštvo. Kako neki umirovljenici zbog svoje mirovine jedva spajaju kraj s krajem nakon što su radili cijeli život, tako postoje i mladi koji rade puno radno vrijeme (ako imaju sreće, u struci), ali dobivaju nedovoljnu plaću da bi se osamostalili ili štedjeli za budućnost. Zajedničke su im i usamljenost i društvene mreže: mladi imaju milijune prijatelja na internetu i mogućnost komuniciranja svaki dan od 0 do 24, ali osjećaju se usamljeno i misle da su čudni jer se uspoređuju s onima koji na internetu objavljuju svoje naizgled savršene živote. Starije su osobe pak isključene iz tog svijeta, u koji se ne uklapaju. Digitalno su nepismene, sve na što su navikle u svakodnevnom životu promijenilo se, a na njih nitko nije ni pomislio. Neki čak ne znaju ni podići svoju mirovinu iz banke ako to moraju učiniti na bankomatu. Zbog brzine i brojnosti zadataka te provođenja vremena na mrežama neki nemaju vremena, a drugi nemaju nikoga s kim bi razgovarali ili tko bi ih pitao kako su. Na kraju imamo nesigurnost i beznade. Neki ne vide budućnost, što im otežava stjecanje vlastitog doma ili se teško odlučuju na zasnivanje obitelji itd. Drugi su pak svjesni da su na kraju životnog puta i da će vjerojatno, unatoč onom što su zamišljali ili željeli, umrijeti sami i/ili bez pomoći društva koje za njih nema ni vremena ni resursa.”

4. KATEGORIJA: SUSTAVI SKRBI I OBRAZOVANJA

Ta kategorija usmjerena je na važnost pružanja javnih usluga, kao što su skrb i obrazovanje, kako bi se postigla međugeneracijska pravednost. Iskazi ističu potrebu za integriranim sustavima skrbi i potpore te jednakim pristupom kvalitetnom obrazovanju.

Tema građana 4.1.: Jačanje sustava skrbi za sve dobi

ANALIZA teme

Sudionici se zalažu za znatna ulaganja u pristupačnu infrastrukturu za skrb za sve dobne skupine, što obuhvaća zdravstvenu zaštitu, socijalnu potporu i rješenja temeljena na zajednici. Ističu da skrb treba priznati kao zajedničku društvenu odgovornost koju podupiru javne usluge, profesionalni pružatelji skrbi i priznavanje obiteljske skrbi. U iskazima naglašavaju i važnost poticanja uzajamne potpore u okviru inicijativa kao što su rješenja za zajedničko stanovanje. Naposljetku, sudionici se zalažu za europsko jamstvo za skrb i poboljšano prekogranično usklađivanje sustava zdravstvene zaštite i socijalne sigurnosti kako bi se riješili suvremeni problemi.

Izdvojeni ISKAZI

Marta, 2 glasa podrške

„Populacija sve više stari, a mi nismo spremni za to. (...) Danas se stariji građani slabijeg zdravlja povlače iz društvenog života i ostaju kod kuće ili se, u slučaju ozbiljnije pogoršanja stanja, sele u domove za starije osobe. (...) Uvjerena sam da je zajedničko stanovanje izvrsno rješenje za taj problem. Riječ je o suradničkom stanovanju koje starijim građanima omogućuje žive zajedno u zajednici. Koje su prednosti toga? Priuštiti troškovi (koje dijele svi stanari), prostor prilagođen potrebama starijih osoba, usluge potpore nadohvat ruke (zdravstvena zaštita, priprema obroka, prijevoz), neovisnost, borba protiv usamljenosti i, na kraju, uzajamna potpora i društvena interakcija. (...) Zajedničko stanovanje trebalo bi razviti što prije uz financijsku potporu EU-a, država članica ili lokalnih uprava.“

Christos, 1 glas podrške

„Nedostaje infrastruktura koja ranjivost priznaje kao društvenu odgovornost, a ne nesreću pojedinca. Moramo izgraditi integrirane sustave u kojima potpora za stanovanje, usluge zaštite mentalnog zdravlja, fleksibilna skrb i povezivanje zajednice nisu tek povremeni izbor, već usklađena prava. Bez toga međugeneracijska pravednost tek je mrtvo slovo na papiru. Od planiranja radne snage do osmišljavanja usluga, moramo razmišljati o cijelom tijeku života. To znači da održivim ulogama i osposobljavanjem moramo poduprijeti one koji pružaju skrb i s

vremenom mijenjati sustave u skladu s potrebama.”

Tema građana 4.2.: Proširenje pravednog pristupa kvalitetnom obrazovanju

ANALIZA teme

Sudionici pozivaju na proširenje pristupa kvalitetnom obrazovanju jer je ono temelj jednakih mogućnosti, međugeneracijske pravednosti i socijalne kohezije. Ukazuju na važnost uklanjanja prepreka i povećanja javnih ulaganja u obrazovanje u svim životnim fazama, uključujući neformalno obrazovanje izvan škola, kako bi se svi imali pristup pravednim okruženjima za učenje. Sudionici traže modernizaciju obrazovanja kako bi ispunilo buduće potrebe, kao što je uključivanje umjetne inteligencije, i promicanje cjeloživotnog i međugeneracijskog učenja koje bi osobama svih dobi omogućilo da ostvare svoj potencijal i smisleno doprinose društvu tijekom svojeg života.

Izdvojeni ISKAZI

Florinda, 2 glasa podrške

„Javne škole mjesta su na kojima se buduće generacije mogu osposobljavati te stjecati vještine i vrijednosti, ali nužno je dubinski promisliti o metodologijama podučavanja. Danas je više nego ikad ključno obnoviti i uvesti inovacije u pedagoški pristup kako bi odgovarao potrebama svijeta koji se brzo mijenja te bio usmjeren na održivost, uključivanje i pravednost. Osim toga, u obrazovnom procesu mora se čuti glas mladih. Njihova mišljenja, iskustva i perspektive ključ su izgradnje školskog sustava u kojem se prenosi znanje, ali i priprema za život i izazove koje nosi budućnost. Javno obrazovanje ne može biti samo zajamčeno pravo, već mora biti stvarna prilika za svakog pojedinca u kojoj će svaka mlada osoba moći ispuniti svoj potencijal i aktivno doprinostiti društvu. Da bi to bilo moguće, ključna je suradnja institucija, učitelja i civilnog društva u nastojanju da obrazovanje postane istinski pokretač promjena i razvoja za sve.”

Esther, 2 glasa podrške

„Kvalitetno obrazovanje današnje mladeži ulaganje je u bolju, pravedniju i otporniju budućnost u sljedećih 25 i više godina. Obrazovanje mladima pruža vještine i znanje potrebne za ostvarenje uspjeha u životu. Drugim riječima, ono je temelj njihove budućnosti, tj. kamen temeljac za dobro pripremljenu i kompetentnu generaciju koja se može suočiti s budućim izazovima. Kad bi svi mladi u Europi imali jednake mogućnosti za kvalitetno obrazovanje, to bi pomoglo u postizanju veće generacijske pravednosti. Sa svim bi se generacijama postupalo pravedno i svi bi, bez obzira na društvenu ili ekonomsku sredinu iz koje dolaze, dobili potporu koja im je potrebna za napredak. Pravednijim obrazovanjem možemo stvoriti inovativno, pravednije i održivo društvo koje poštuje i podupire sve generacije, briše društvene nejednakosti i potiče jednake mogućnosti.”

6. ZAKLJUČAK

Rasprava o *međugeneracijskoj pravednosti* na Platformi za građanski angažman važan je korak u oblikovanju Strategije EU-a za međugeneracijsku pravednost. Kao što pokazuje ovo izvješće, participativni postupak na internetu, koji je trajao od veljače do studenog 2025., dao je **bogate i raznolike uvide u stavove građana** o poticanju pravedne i održive budućnosti za sve generacije.

Na Platformi za građanski angažman sudionici su se bavili raznim temama povezanim s međugeneracijskom pravednošću. U okviru kategorije **SOCIJALNE KOHEZIJE I UKLJUČIVANJA** pozvali su na veću međugeneracijsku solidarnost i istaknuli važnost uzajamnog razumijevanja, borbe protiv dobne diskriminacije i stvaranja prilika za međugeneracijski dijalog i suradnju. U kategoriji **DEMOKRACIJE I UPRAVLJANJA** istaknuli su potrebu za jačanjem uključivog sudjelovanja i dugoročnim promišljanjem pri oblikovanju politika te predložili mjere koje mogu pomoći da se u odlukama donesenima danas uvažavaju interesi budućih generacija. Kategorija **OKOLIŠNE I SOCIOEKONOMSKE ODRŽIVOSTI** pokazala je da se građani uvelike zalažu za hitno djelovanje u području klime kako bi se zaštitile mlađe i buduće generacije, kao i za prelazak na dugoročne ekonomske modele koji prednost daju dobrobiti umjesto kratkoročnog rasta. Sudionici su često isticali i mogućnosti za pravedno zapošljavanje mladih. Naposljetku, u kategoriji **SUSTAVA SKRBI I OBRAZOVANJA** istaknuli su važnost univerzalnog pristupa kvalitetnim javnim uslugama tijekom cijelog života. Sudionici se zalažu za snažnije sustave skrbi, priznavanje obitelji i zajednica kao mreža potpore i reforme obrazovanja koje potiču cjeloživotno učenje i usklađene su s potrebama društva koje se mijenjaju.

Općenito, u ovom savjetovanju ističe se hitna potreba za **pravednijom, održivijom i povezanijom Europom koja podupire sve generacije** u rješavanju glavnih problema međugeneracijske pravednosti: **kratkoročnog promišljanja, isključivanja i neravnopravnosti** te **nedovoljne međugeneracijske solidarnosti**. Sudionici su dosljedno povezivali konkretna područja politike sa širim društvenim ciljevima i istaknuli da socijalnu koheziju, okolišnu i socioekonomsku održivost, uključivo i dugoročno upravljanje te pružanje kvalitetnih javnih usluga treba poticati zajedno kako bi se postigla pravedna i održiva budućnost za sadašnje i buduće generacije.